

Vydala: Fenestra

Zostavovateľka príručky: Králová Sylvia

Autorky: Krokavcová Natália
Trávníčková Zdenka
Vinterová Renáta
Eľková Lívia
Grančičová Agáta
Melichová Katarína
Odelgová Oľga
Durbáková Vanda

Grafické spracovanie: Viktor Struhár

Tlač: Vienala, 2011

NÁSILIE PÁCHANÉ NA ŽENÁCH

**Príručka pre zamestnancov a zamestnankyne štátnych a verejných
inštitúcií o možnostiach ochrany, pomoci a podpory žien
zažívajúcich násilie a ich detí.**

Publikácia vznikla vďaka finančnej podpore Rady vlády SR pre prevenciu kriminality

Obsah

ÚVOD	5
1. O NÁSILÍ PÁCHANOM NA ŽENÁCH	6 - 12
1.1. Definícia násilia páchaného na ženách	6
1.2. Kto je zodpovedný za násilie	6 - 7
1.3. Mýty a fakty o násilí páchanom na ženách	7 - 9
1.4. Ako hovoriť so ženou, ktorá zažíva násilie	9 - 10
1.5. Bezpečie	10 - 11
1.6. Zorientovanie sa v situácii ženy a rizikové faktory	11
1.7. Bezpečnostné plány	11 - 12
2. OCHRANA ŽIEN PRED NÁSILÍM A PRÁVNA POMOC	12 - 24
2.1. POLÍCIA	12 - 18
2.1.1. Volanie na núdzové číslo 158	12
2.1.2. Vykázanie násilnej osoby na 48 hodín	13 - 15
2.1.3. Podanie oznámenia na polícii	15 - 16
2.1.4. Aké má žena práva	16
2.1.5. Aké má žena povinnosti	17
2.1.6. Aké povinnosti má polícia	17
2.1.7. Prípravné konanie (vyšetrovanie)	17 - 18
2.2. PRIESTUPKY	19 - 20
2.2.1. Čo je priestupok proti občianskemu spolunažívaniu	19
2.2.2. Ako prebieha konanie na priestupkovom oddelení	19 - 20
2.3. PROKURATÚRA	20 - 21
2.3.1. Čo robí prokuratúra	20 - 21
2.4. SÚDY	21 - 24
2.4.1. Kedy sa obrátiť na súd	21
2.4.2. Predbežné opatrenie: kedy ho podať a čo je k nemu potrebné	21 - 22
2.4.3. Občiansko-právne súdne konania	22 - 23
2.4.4. Trestno – právne súdne konania	23
2.4.5. Bezplatná právna pomoc	23 - 24
3. ÚRAD PRÁCE SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY	24 - 26
3.1. Čo robí ÚPSVaR	24 - 25

3.2. Štátne sociálne dávky a dávky v hmotnej núdzi	25
3.3. Sociálno - právna ochrana a sociálna kuratela	25 - 26
3.4. Referát poradensko – psychologických služieb	26
4. SAMOSPRÁVY A ICH KOMPETENCIE	27 - 31
4.1. KOŠICKÝ SAMOSPRAVNÝ KRAJ	27
4.1.1. Ubytovacie zariadenia	27 - 28
4.1.2. Poradenstvo a poradenské centrá	28 - 29
4.2. MESTO KOŠICE	29 - 30
4.2.1. Akú pomoc môže mesto poskytnúť	29 - 30
4.3. MESTSKÁ ČASŤ KOŠICE – JUH	30 - 31
4.3.1. Poradenstvo	30
4.3.2. Jednorazový príspevok	30 - 31
4.3.3. Iné formy pomoci	31
5. FENESTRA	31 – 33
5.1. Čo robí Fenestra	31 - 32
5.2. Ako kontaktovať Fenestru	32
5.3. Pomoc pre ženy	32 - 33
5.4. Pomoc pre deti	33
6. NÁSILIE A ZDRAVIE	33 - 35
6.1. Lekárske ošetrovanie	33
6.2. Psychologická a psychiatrická pomoc	34 - 35
7. PRÍLOHY	36 - 39
Príloha 1: Zoznam zariadení núdzového bývania v Košickom kraji	36
Príloha 2: Zoznam poradenských centier v Košickom kraji	37
Príloha 3: Kontakty na štátne a verejné inštitúcie	38 – 39

Úvod

Táto príručka je určená zamestnancom a zamestnankyniam štátnych a verejných inštitúcií, ktorí a ktoré vo svojej práci prichádzajú alebo môžu prísť do kontaktu so ženami zažívajúcimi násilie v intímnych vzťahoch a ich deťmi, ako zdroj informácií o kompetenciách a postupoch ostatných relevantných inštitúcií a organizácií.

Ženy, ktoré zažívajú násilie zo strany svojich manželov, partnerov alebo bývalých manželov a partnerov, sa často v snahe svoju situáciu riešiť obracajú na rôzne inštitúcie a prichádzajú s rôznymi otázkami a problémami. Mnoho z nich má strach o násilí hovoriť – strach z toho, čo sa stane, ak sa to dozvie ich násilný partner alebo rodina, strach z toho, čo sa bude diať, či sa budú vedieť postarať o deti, ak odídu z násilného vzťahu a podobne. Strach a obavy sú na strane žien opodstatnené.

Podľa výsledkov posledného reprezentatívneho výskumu na Slovensku o výskyte násillia páchaného na ženách, je násilliu zo strany súčasného partnera vystavená približne každá piata žena a pri násilí zo strany bývalých intímnych partnerov je toto číslo ešte vyššie. Viac ako 70% týchto žien žije v domácnosti s jedným alebo viacerými deťmi¹. Z týchto výsledkov je zrejmé, že ženy zažívajúce násillie v intímnych vzťahoch a ich deti tvoria obrovskú skupinu ľudí na Slovensku, ktorej sú hrubo porušované ich ľudské práva. Násillie, ktoré ženy zažívajú zo strany svojich intímnych partnerov a manželov má závažný dopad na všetky oblasti ich života, ako aj na zdravie a životy ich detí. Preto má štát, prostredníctvom svojich orgánov, povinnosť zabezpečiť koordinovanú a efektívnu pomoc, podporu a ochranu žien zažívajúcich násillie a ich detí. Táto povinnosť mu vyplýva z národných a medzinárodných záväzkov, ktoré v tejto oblasti prijal.

Príručku spoločne navrhli a napísali členky Pracovnej skupiny na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách v Košiciach², pričom každá z členiek je autorkou časti k inštitúcii, ktorú v skupine zastupuje. Fenestra obsahovo zabezpečila časti príručky o násilí, o prípravnom konaní v časti k polícii, o priestupkoch a o dopade násillia na zdravie žien a detí. Časti príručky o kompetenciách prokuratúr a súdov vznikli v spolupráci s externou odborníčkou z oblasti práva.

Táto publikácia je jedným z množstva menších krokov, ktoré veríme, že prispejú k vyššej podpore a ochrane žien zažívajúcich násillie v intímnych vzťahoch a ich detí zo strany štátnych a verejných inštitúcií.

Autorky

¹ Holubová, B., Bodnárová, B., Filadelfiová, J.: Reprezentatívny výskum výskytu a skúseností žien s násilím páchanom na ženách (VAW) na Slovensku, Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava, 2008.

² Pracovná skupina pre prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách v Košiciach vznikla v r. 2007 a sú v nej zastúpené nasledujúce inštitúcie a organizácia: Krajské riaditeľstvo PZ v Košiciach (npor. Ing. Zdenka Trávníčková), Úrad práce, soc. vecí a rodiny Košice (PhDr. Lívia Elková, Mgr. Renáta Vinterová), Košický samosprávny kraj (Agáta Grančičová), Mesto Košice (Mgr. Katarína Melichová), MČ Košice – Juh (Mgr. Oľga Odelgová), Inštitút rodovej rovnosti (PhDr. Jana Treščáková) a Fenestra (Mgr. Dušana Karlovská).

1. O NÁSILÍ PÁCHANOM NA ŽENÁCH

1.1. Definícia násilia páchaného na ženách

Podľa Deklarácie OSN o odstránení násilia páchaného na ženách sa za takéto násilie považuje „akýkoľvek čin násilia, založený na rodovej nerovnosti, ktorého dôsledkom je, alebo ktorý smeruje k tomu, aby jeho dôsledkom bolo fyzické, sexuálne alebo psychické poškodenie ženy, vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, nátlaku alebo akéhokoľvek upierania slobody, či už vo verejnom alebo v súkromnom živote“. **Všeobecné odporúčanie č. 19** k Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien rodovú podmienenosť násilia páchaného na ženách vysvetľuje takto: rodovo podmienené násilie je „násilie, ktoré je namierené proti žene kvôli tomu, že je žena, alebo ktoré postihuje ženy nepomerne viac“.

Túto definíciu násilia páchaného na ženách prijala aj Slovenská republika ratifikáciou kľúčových medzinárodných dokumentov v tejto oblasti a premietla sa aj do národných dokumentov vlády SR. Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2009 – 2012 cituje definície z vyššie uvedených dokumentov a dodáva, že „za hlavnú príčinu rodovo podmieneného násilia v zhode s medzinárodnými dokumentmi považujeme historicky vytvorenú a spoločensky podmienenú nerovnováhu moci medzi mužmi a ženami a jej zneužitie“.

Rodové a ľudsko-právne chápanie násilia páchaného na ženách je kľúčovým východiskom pri jeho riešení. Garantuje totiž postupné a systematické odstraňovanie jeho skutočných príčin a dôsledkov.

1.2. Kto je zodpovedný za násilie?

Násilie páchané na ženách je vedomé a kontrolované správanie, preto zodpovednosť zaňho nesie vždy ten, kto ho pácha. Pre násilie neexistuje žiadne ospravedlnenie. Nikto nemá právo sa k druhému človeku za žiadnych okolností správať násilne.

Na ospravedlnenie svojho správania muži, ktorí sa správajú násilne často z násilia obviňujú svoje partnerky. Mnohokrát sa im podarí samotnú partnerku presvedčiť, že za násilie môže ona. Svoje správanie sa takto snažia ospravedlniť aj pred inými ľuďmi. Je to typický vzorec správania, ktorý je sám o sebe násilný. Zvaľovanie viny za svoje správanie na niekoho iného alebo na vzťah s partnerkou, na zlé detstvo, zdravotné problémy alebo na alkohol je jeden zo spôsobov ako sa muži, ktorí sa správajú násilne, snažia zbaviť zodpovednosti za svoje správanie.

Je veľmi dôležité, aby bola každá intervencia zvonku zameraná na zvýšenie bezpečia žien zažívajúcich násilie a ich detí.

Za riešenie problematiky násilia páchaného na ženách, vyvodenie zodpovednosti voči mužom, ktorí sa k nim správajú násilne, ako aj za poskytnutie primeranej ochrany, pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie a ich deťom je zodpovedný štát a jeho príslušné orgány a inštitúcie. Tak ako mnoho iných štátov, aj Slovenská republika prijala rôzne medzinárodné zmluvy a národné dokumenty, v ktorých uznáva, že násilie páchané na ženách je vážny spoločenský problém a zaväzuje sa prijať opatrenia a robiť kroky na predchádzanie a odstránenie násilia páchaného na ženách.

1.3. Mýta a fakty o násilí páchanom na ženách

V spoločnosti existuje množstvo predstáv a názorov o problematike násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch. Mýty, ktoré sa s touto problematikou v kultúre spoločnosti spájajú je potrebné poznať a uvedomovať si ich pri práci so ženami, ktoré zažívajú násilie, ich deťmi, ale aj s mužmi, ktorí sa správajú násilne. Poznanie a uvedomovanie si týchto mýtov nám umožňuje nevnášať ich do našej práce, vyjadriť jasný odmietavý postoj k násiliu a vyjadreniu toho, že násilie je neprijateľné správanie a ide o trestný čin. Taktiež nám to pomáha poskytovať efektívnejšiu pomoc a podporu ženám a ich deťom s rešpektom k ich ľudským právam.

Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch je zapríčinené chudobou, alebo nízkym vzdelaním.

Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch sa vyskytuje na všetkých úrovniach spoločnosti, či sú ľudia chudobní, alebo bohatí. Často je jednoduchšie udržať násilie v tajnosti, keď má človek peniaze, ale aj tak k nemu dochádza. Neexistuje žiaden dôkaz toho, že sa menej vzdelaní, alebo chudobní muži správajú k svojim manželkám, alebo partnerkám násilne častejšie ako viac vzdelaní a bohatí.

Muži, ktorí sa správajú násilne sú psychicky chorí.

Výskumy ukázali, že tento názor nie je v súlade s údajmi o výskyte násilia. Zistilo sa, že násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch sa vyskytuje v oveľa vyššej miere ako sa pôvodne predpokladalo. Okrem toho, výsledky psychologických testov ukázali, že väčšina mužov, ktorí sa správajú násilne netrpia žiadnou psychickou poruchou, alebo ochorením. Ich profil nezodpovedal profilu ľudí, ktorí trpia psychickým ochorením a správajú sa násilne – muži, ktorí sa správajú násilne sa takto správajú iba k svojim partnerkám

Príčinou násilia je alkohol.

Alkohol je často vnímaný ako príčina násilia. Mnohí muži, ktorí sa k svojim partnerkám správajú násilne nepijú. Na druhej strane muži, ktorí pijú a správajú sa násilne k svojim partnerkám, sa takto zvyčajne nesprávajú k iným ľuďom na ulici, alebo svojim známym a šéfom. Násilie smerujú iba k svojim partnerkám. Muži, ktorí sa správajú násilne v tom často pokračujú aj vtedy, keď prestanú piť. Násilný muž môže používať alkohol ako ospravedlnenie násilia, alebo mu môže brániť v uvedomovaní si toho, akú mieru sily používa, ale rozhodne nie je príčinou násilia. Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch a závislosť na alkohole sú dva odlišné problémy, ktoré je potrebné vnímať a riešiť oddelene.

Ženy, ktoré zažívajú násilie majú mnoho legitímnych dôvodov na to, aby v násilnom vzťahu zostali.

Existuje mnoho sociálnych, ekonomických a kultúrnych dôvodov, pre ktoré sa žena môže rozhodnúť zotrvať v násilnom vzťahu. Tieto dôvody sú racionálne. Často nemá kam ísť, nemá prostriedky na to, aby užívala seba a svoje deti, keď odíde, alebo cíti hanbu a poníženie z násilia a strach z toho, že by ju jej priatelia a priateľky, rodina a okolie z násilia obviňovali. Tiež sa môže rozhodnúť neodísť z emocionálnych a náboženských dôvodov. Navyše odchod vždy znamená pre ženu a jej deti riziko. Žena sa môže báť toho, že jej násilný partner uskutoční svoje hrozby a ublíži jej, seba, deťom, alebo jej rodine. Ženy zažívajúce násilie sú vystavené najväčšiemu nebezpečenstvu a najhorším, alebo smrteľným útokom vtedy, keď sa pokúsia z násilného vzťahu odísť. Mnoho žien

bolo zabitých svojim partnerom práve v čase, keď sa pokúsili z násilného vzťahu odísť. Len ženy samé môžu posúdiť, či je pre ne bezpečné odísť, alebo nie.

Muži, ktorí sa správajú násilne nedokážu ovládať svoju agresivitu a hnev ich zbavuje kontroly.

Násilie je vedomé správanie. Muži, ktorí sa správajú násilne si vyberajú kedy, kde a ku komu sa budú správať násilne. Zväčša sa nesprávajú násilne k svojim kolegom, priateľom, alebo šéfom. K svojim partnerkám sa správajú násilne vtedy, keď nie sú prítomní žiadni svedkovia a často si dávajú pozor na to, aby na nich nezanechali viditeľné stopy násilia.

Ženy zažívajúce násilie sa pokúsia od násilného partnera odísť aj niekoľkokrát.

Mnoho žien, ktoré zažívajú násilie sa opakovane pokúšajú z násilného vzťahu odísť. Konajú vedomo tak, aby minimalizovali násilie, ktoré je na nich páchané a ochránili svoje deti. Ak sa k násilnému partnerovi vrátia, urobia tak z rôznych dôvodov: nemajú kam ísť, odmietne ich rodina, zodpovedné inštitúcie im neposkytnú primeranú ochranu a pomoc, nemajú dostatok finančných prostriedkov na to, aby uživili seba a deti a podobne. Okrem toho ich násilný partner často prenasleduje, vyhráža sa im, alebo im sľubuje, že sa zmení. Ak žena v období, keď sa rozhodne z násilného vzťahu odísť nedostane rýchlu a účinnú pomoc a podporu, je pravdepodobné, že sa pod tlakom a v dôsledku neustáleho prenasledovania a kontroly k násilnému partnerovi vráti.

Muži, ktorí sa správajú násilne videli ako sa ich otcovia správali násilne k ich matkám.

Vzhľadom na to, aké rozšírené je násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch, veľmi veľa mužov muselo vidieť, ako ich matky zažívali násilie. Výskumy ukazujú, že väčšina mužov, ktorí sa správajú k svojim partnerkám násilne nikdy nebola svedkom násilia voči svojim matkám. Na druhej strane dve tretiny mužov, ktorí boli svedkami násilia, alebo ho zažili ako deti, sa k svojim partnerkám nesprávajú násilne.

Ženy provokujú mužov k násiliu.

Tento mýtus je veľmi rozšírený a hlboko zakorenený. Je založený na presvedčení, že muž je hlavou rodiny a zákon je na jeho strane, takže môže trestať svoju partnerku. Ak akceptujeme tento mýtus, potom prijmeme to, že muž má za určitých okolností právo použiť násilie. Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch je závažný trestný čin. Nikto nemá právo sa k druhému človeku správať násilne. V situáciách, v ktorých nás niekto „provokuje“ máme vždy voľbu: môžeme zo situácie, alebo zo vzťahu odísť. Každé poukazovanie na „provokáciu“ znamená, že z násilia obviňujeme ženu a zbavujeme muža zodpovednosti za jeho správanie. Pri mnohých iných násilných trestných činoch nikomu nenapadne obviňovať obeť.

Muž môže byť dobrým otcom aj keď bije matku svojich detí.

Medzinárodný výskum ukázal, že 90% detí matiek, ktoré zažívajú násilie je svedkami násilia. 40-70% týchto detí tiež priamo zažíva násilie zo strany otca a 30% z nich býva sexuálne zneužitých. Dôsledky násilia na živote a zdraví detí sú veľmi závažné a dlhotrvajúce bez ohľadu na to, či bolo dieťa svedkom násilia smerovaného k mame, alebo ho samé zo strany otca zažilo.

Násilie páchané na ženách v párových vzťahoch je rodinný, nie spoločenský problém.

Násilie páchané na ženách a ich deťoch predstavuje pre spoločnosť vysoké náklady na nemocničnú liečbu, psychologickú pomoc, právnu pomoc, súdne konania, väzbu a podobne. V niektorých krajinách boli zhotovené štúdie o nákladoch, ktoré pre spoločnosť predstavujú dôsledky násillia páchaného na ženách. Napríklad vo Švajčiarsku táto suma predstavuje 290 miliónov dolárov ročne a v Holandsku je to 80 miliónov dolárov ročne. K násilliu páchanému na ženách v párových vzťahoch prispieva aj výchova, ktorá posilňuje tradičné predstavy o roly žien a mužov v spoločnosti a vedie k ich nerovnému postaveniu. Ďalším faktorom, ktorý spôsobuje, že násilie páchané na ženách je ešte stále značne rozšírené je vysoká tolerancia násillia v spoločnosti. Násilie páchané na ženách je preto problémom a zodpovednosťou nás všetkých.

Násilie páchané na ženách v párových vzťahoch nie je až také vážne – každý pár sa niekedy poháda.

Násilie a nehody nie sú to isté. V každom zdravom vzťahu je v poriadku mať odlišný názor. Odlišnosti môžu viesť k nezhodám, ale v nenásilnom vzťahu pár spoločne hľadá východiská, riešenia a rešpektuje odlišnosť svojich názorov. V násilnom vzťahu nejde o rovnocenné partnerstvo. Muži, ktorí sa správajú násillne nerešpektujú názory a postoje svojich partneriek. Násilie nie je nehoda – je to použitie psychického, fyzického, sexuálneho násillia a hrozieb, ktorými násillný muž dosahuje moc a kontrolu nad názormi, postojmi, pocitmi a telom svojej partnerky. Muži, ktorí sa správajú násillne často hovoria, že sa s partnerkou iba pohádali a tým zľahčujú a ospravedlňujú svoje násillné správanie. Slovo „hádká“ používajú pre situácie, v ktorých partnerke nedovolia mať odlišný názor a jej nesúhlas trestajú.

1.4. Ako hovoriť so ženou, ktorá zažíva násilie

Hovoriť so ženou o skúsenosti s násillím nie je ľahké. Je veľmi dôležité, aby ste sa pokúsili získať si dôveru ženy, s ktorou hovoríte a vytvorili pre rozhovor bezpečné a príjemné prostredie (hovoríte so ženou osamote).

Je potrebné pamätať na to, že aj najmenší náznak nedôvery alebo pochybností z vašej strany, alebo akýkoľvek náznak obviňovania ženy, že je za násilie zodpovedná, môže žene zabrániť v tom, aby o násillí hovorila a vyhľadala pomoc, keď ju bude potrebovať. Môže nadobudnúť pocit, že so situáciou násillia si musí poradiť sama. Takto ostane žena úplne izolovaná od zdrojov možnej pomoci.

Nereagujte šokovane, keď odhalí svoju skúsenosť s násillím. Takáto reakcia podporí v žene pocity izolácie a vieru, že násilie, ktoré zažíva je ojedinelé.

Pýtajte sa ženy otázky, ktoré sa začínajú slovami „Ako“, „Kedy“ a „Kto“. Nikdy nezačínajte otázky slovom „Prečo“.

Podporte ženu a dajte jej najavo, že rozumiete jej pocitom a že ju chápete. Prejavte záujem o jej situáciu.

Zaujmite postoj k násilliu páchanému na ženách v intímnych vzťahoch. Povedzte žene, že násilie páchané na ženách a deťoch je trestný čin a zodpovedný za násilie je vždy ten, kto ho pácha.

Neobviňujte ženu za násilie, ktoré zažíva. Nepýtajte sa jej otázky, ktoré naznačujú, že je za násilie, ktoré zažíva zodpovedná, ako „*Prečo s ním zostávate?*“, „*Pohádali ste sa pred tým, ako vás napadol?*“ a pod.

Nezľahčujte násilie, ktoré žena zažíva, pokúste sa vyhnúť výrazom ako „hádky“ alebo „manželský konflikt“. Násilie nie je hádka dvoch rovnocenných partnerov, násilie je snaha partnera nadobudnúť moc a kontrolu nad názormi, pocitmi a prežívaním ženy a to vyhrázaním sa násilím alebo jeho použitím. Jasné pomenovanie násilia pomôže žene lepšie sa zorientovať v situácii násilia.

Poskytnite žene informácie o problematike násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch, napr. o jeho frekvencii a dynamike, a pomôžte jej zorientovať sa v tom, čo sa deje. Hovorte s ňou o zdrojoch a možnostiach podpory v prostredí.

Nenúťte ženu robiť kroky, ktoré nechce alebo sa obáva urobiť. Ženy svoju situáciu poznajú najlepšie a najlepšie vedia, ktoré kroky môžu ohroziť ich alebo ich deti. Rešpektujte voľbu ženy a dajte jej toľko času, koľko potrebuje, aby mohla uskutočniť niektoré rozhodnutia a kroky.

Ubezpečte ženu, že ak by sa chcela porozprávať, alebo vyhľadať pomoc, môže sa k vám kedykoľvek vrátiť.

V kontakte so ženami je nesmierne dôležitá otázka dôvery a dôvernosti informácií. Ak je potrebné informácie a údaje o žene, s ktorou pracujete poskytnúť iným osobám, hovorte o tom so ženou a vysvetlite jej prečo je to potrebné, kto informácie dostane a za akým účelom.

1.5. Bezpečie

Bezpečie žien zažívajúcich násilie a ich detí **je najvyššou prioritou** akejkol'vek intervencie zo strany relevantných inštitúcií. Situácia násilia je pre ženy a deti ohrozujúca a zásah alebo pomoc zvonku bez náležitého ošetrovania bezpečia ženy a detí môže vystupňovať násilné správanie muža a vážne ohroziť ich životy a zdravie. Pri poskytovaní ochrany a pomoci je preto dôležité so ženou **hovoríť o rizikových faktoroch** a spoločne so ženou zostaviť bezpečnostný plán, aby sme predišli riziku vážnej ujmy na zdraví a životoch žien a detí. **Obavy ženy** o svoje zdravie a život alebo vyhrávanie sa zo strany muža, ktorý sa správa násilne je **treba brať vážne a nezľahčovať ich**.

Otázka bezpečia je zvlášť dôležitá v prípade, že sa žena rozhodne **z násilného vzťahu odísť**. Mnoho mužov, ktorí sa správajú násilne vystupňuje násilie, keď sa dozvie, že partnerka chce odísť alebo po jej odchode. Mnohí v násilnom správaní pokračujú aj po odchode partnerky a snažia sa ju vyhľadať. K závažným zraneniam alebo dokonca k vraždám žien a detí dochádza najčastejšie práve v čase odchodu z násilného vzťahu alebo krátko po ňom.

Pri poskytovaní pomoci, podpory a ochrany ženám zažívajúcim násilie v intímnych vzťahoch je potrebné vytvoriť si na rozhovor so ženou dostatočný čas, dôverné prostredie, kde žena môže o násilí, ktoré zažíva hovoriť bez toho, aby to počuli iní ľudia a vysvetliť žene čo potrebujete urobiť, prečo to potrebujete urobiť a čo sa bude diať potom.

1.6. Zorientovanie sa v situácii ženy a rizikové faktory

Na to, aby ste mohli žene poskytnúť čo najpresnejšie informácie a ponúknuť vhodný spôsob pomoci a ochrany je **potrebné sa zorientovať v situácii ženy** a predovšetkým zabezpečiť žene a jej deťom bezpečie.

Pre ženy môže byť ťažké o násilí hovoriť. Preto je potrebné žene najskôr vysvetliť že sa jej potrebujete opýtať na situáciu, v ktorej žije a prečo. Pri rozhovore so ženou sledujte ako sa cíti a nenechávajte ju vykresľovať všetky detaily prežitého násilia, mohlo by dôjsť k jej retraumatizácii. Zároveň však potrebujete dať žene najavo, že vás to, čo hovorí zaujíma a veríte jej. V prípade, že žena nechce na vaše otázky odpovedať, rešpektujte jej rozhodnutie, poskytnite jej informácie o možnostiach pomoci a ubezpečte ženu, že sa na vás môže znovu obrátiť v prípade, že to bude potrebovať.

Napriek tomu, že nikdy nie je možné úplne presne určiť mieru ohrozenia, ktoré žene v situácii násilia hrozí, **existujú rizikové faktory, ktoré ohrozenie zo strany násilného muža zvyšujú.** Jedným z vážnych rizikových faktorov je situácia, keď žena od násilného muža v nedávnej minulosti odišla alebo sa chystá odísť. Ďalšími rizikovými faktormi, ktoré je treba pri akejkoľvek intervencii zvážiť sú: prítomnosť násilia a zranení v minulosti, stupňujúca sa frekvencia a závažnosť útokov, útoky na hlavu a krk, prítomnosť zbraní v domácnosti, vyhrážanie sa zabitím, samovražedné myšlienky na strane muža alebo ženy samotnej, časté užívanie alkoholu alebo drog na strane muža, alebo závislosť, psychické ochorenie muža, silné majetnícke správanie a žiarlivosť, neustála kontrola a sledovanie ženy.

Ak z rozhovoru vyplynie, že je vo vzťahu prítomných niekoľko rizikových faktorov, je potrebné so ženou vytvoriť bezpečnostný plán. **Záznam z rozhovoru o rizikových faktoroch** sa odporúča založiť do spisu v prípade potreby v budúcnosti. Pri zápise používajte presné vyjadrenia ženy, **odpovede neinterpretujte.**

1.7. Bezpečnostné plány

Na základe prítomnosti rizikových faktorov, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie žien a detí je dobré so ženou následne vytvoriť **bezpečnostný plán** – súbor bezpečnostných opatrení, ktoré zvýšia bezpečie žien a ich detí. Ide o praktické kroky, ktoré zvyšujú bezpečie žien a ich detí v situácii **keď žena žije v jednej domácnosti s násilným mužom** (či má žena s kým o svojej situácii hovoriť, čo ju v situácii násilia chráni, akú má skúsenosť z minulosti; či má kópie dôležitých dokumentov pre prípad, že bude musieť náhle z domu odísť a či je niekto, komu dôveruje u koho by si mohla kópie uložiť; či má prístup k telefónu a či by v prípade ohrozenia zavolała políciu; či má žena rodinu alebo známych, ku ktorým môže v prípade potreby na krátky čas odísť; aké sú únikové cesty z bytu/domu a pod.).

V prípade, že sa žena rozhoduje, že zo vzťahu odíde je potrebné hovoriť o nasledujúcich aspektoch: ako a kedy je pre ňu najbezpečnejšie odísť; aký druh dopravy vie použiť; či má peniaze; či má kam ísť; ako môže žena alebo blízki ľudia, ktorým dôveruje zabezpečiť, aby ju násilný partner po odchode nenašiel; ako bude bezpečne chodiť do práce alebo po deti do školy; bolo by pre ňu bezpečné podať návrh na predbežné opatrenie a pod.

Po ukončení násilného vzťahu sú dôležité nasledujúce otázky: či sú v mieste, kam odišla bezpečnostné zámky; či by mohla hovoriť s učiteľmi/kami v škole, ktorú navštevujú deti o tom komu sú deti zverené a kto má právo ich zo školy vyzdvihnúť; inštrukcie pre deti a blízkych ľudí k tomu, aby v prípade nebezpečenstva volali políciu; odporučiť žene obrátiť sa na špecializované podporné služby ak potrebuje riešiť situáciu ohľadom zverenia detí; úpravy styku a iných ochranných opatrení.

Na tvorbu bezpečnostného plánu je treba si vyhradiť čas a zabezpečiť dôverné a nerušené prostredie. Vypracovaný bezpečnostný plán je potrebné zachovať pre budúcu prácu so ženou v spisovom materiály.

2. OCHRANA ŽIEN PRED NÁSILÍM A PRÁVNA POMOC

2.1. POLÍCIA

Policajný zbor je ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní úlohy vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti, boja proti zločinnosti vrátane jej organizovaných foriem a medzinárodných foriem a úlohy, ktoré pre Policajný zbor vyplývajú z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky.

Činnosť Policajného zboru kontroluje Národná vláda Slovenskej republiky a vláda. Policajný zbor sa vo svojej činnosti riadi ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

2.1.1. Volanie na núdzové číslo 158

Kedy volať na 158 – volať je možné neobmedzene, v ktorúkoľvek hodinu, služobná činnosť je vykonávaná operačným strediskom v priebehu 24 hodín každého dňa, ktoré vysiela policajné hliadky na služobné zákroky, resp. rozhoduje o vyslaní výjazdovej skupiny okresného riaditeľstva na miesto činu.

Čo môže hliadka urobiť – policajná hliadka má **povinnosť** po príchode na miesto **poučiť** oznamovateľa/ku **o možnosti podať trestné oznámenie**, resp. oznámenie o spáchaní priestupku.

V prípade ohrozenia života, zdravia, resp. za účelom podania vysvetlenia osobou podozrivou zo spáchania trestného činu, resp. priestupku môže hliadka predviesť túto osobu na útvar PZ. V závislosti od povahy skutku a od jeho závažnosti je na mieste postupovať aj v zmysle Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z. /napr. zadržanie osoby, predvedenie osoby podozrivej zo spáchania trestného činu/

2.1.2. Vykázanie násilnej osoby na 48 hodín

Policajt pri vykonávaní oprávnenia vykázať osobu zo spoločného obydľia podľa § 27a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z.z. v znení zákona č. 491/2008 Z.z. postupuje nasledovne:

1. **Policajt** pri preverovaní oznámenia k násiliu páchanému na blízkych a zverených osobách **zistuje** od oznamovateľa/ky, resp. od poškodenej/ho:
 - či osoba násilníka obýva spoločne s ohrozenou osobou byt, dom alebo iný priestor a je s ňou v príbuzenskom alebo inom obdobnom pomere,
 - o akú formu násilia sa jedná (hádka, fyzický útok, sexuálne násilie a pod.),
 - či osoba násilníka sa už v minulosti dopustila násilia voči ohrozenej osobe
 - či bolo vyššie uvedené násilné konanie v minulosti oznámené na polícii, prokuratúre a pod.

Policajt zisťuje informácie o obeti a páchatelovi od susedov kde násilník býva a taktiež využíva dostupný Informačný systém Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ako aj Ústrednú evidenciu priestupkov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky

2. **Policajt** môže využiť oprávnenie vykázať osobu zo spoločného obydľia podľa § 27a Zákona o Policajnom zbore č. 171/1993 Z.z., súčasťou ktorého je aj **zákaz vstupu vykázanej osoby do obydľia. Pre vykázanie nie je rozhodujúce**, či ohrozená osoba je v dome alebo byte prihlásená trvalo alebo prechodne, prípadne sa tam dlhodobo zdržiava so súhlasom osoby násilníka, ktorý má užívacie právo v tomto dome, byte alebo inom obydľí.

Predmetné oprávnenie spočíva v tom, že : „Policajt je oprávnený vykázať z bytu alebo domu alebo iného priestoru spoločne obývaného s ohrozenou osobou a aj z jeho bezprostredného okolia osobu, u ktorej možno na základe zistených skutočností očakávať útok na život, zdravie, slobodu alebo zvlášť závažný útok na ľudskú dôstojnosť ohrozenej osoby, najmä vzhľadom na predchádzajúce takéto útoky; súčasťou vykázania zo spoločného obydľia je aj zákaz vstupu vykázanej osoby do spoločného obydľia počas 48 hodín od vykázania. Policajt je oprávnený vykázať zo spoločného obydľia takúto osobu aj počas jej neprítomnosti“.

Z uvedeného ustanovenia teda vyplýva, že **neoddeliteľnou súčasťou tohto oprávnenia je zákaz vstupu vykázanej osobe do spoločného obydľia počas 48 hodín od vykázania**. Túto lehotu nie je možné skrátiť ani so súhlasom ohrozenej osoby.

O vykázaní zo spoločného obydľia vyhotoví policajt potvrdenie, ktoré odovzdá vykázanej osobe a ohrozenej osobe spolu s poučením vykázanej osoby a poučením ohrozenej osoby. Súčasne s vyhotovením potvrdenia o vykázaní zo spoločného obydľia a jeho odovzdaním vykázanej osobe a ohrozenej osobe, vykázaná osoba oznámi policajtovi adresu a prípadné telefónne číslo, na ktorom bude zastihnutelná počas trvania účinkov vykázania zo spoločného obydľia. Telefónne číslo policajtovi podľa potreby môže poskytnúť tiež ohrozená osoba, aj pre možnosť preverenia dodržiavania vykázania zo spoločného obydľia.

Ak vykázaná osoba odmieta opustiť spoločné obydlie a kladie odpor, policajt je oprávnený použiť donucovanie prostriedky. Policajt následne vyzve vykázanú osobu na vydanie kľúčov od spoločného obydlia, ktoré budú uložené na útvar Policajného zboru, ktorý realizoval vykávanie osoby zo spoločného obydlia, a to počas 48 hodín od vykávania.

Vykázaná osoba v závislosti od závažnosti jej konania **môže byť predvedená** na Obvodné oddelenie PZ ktoré vykávanie vykonal, kde sa s ňou spíše záznam o podaní vysvetlenia (v prípade, ak sa dopustila priestupku), alebo v zmysle § 85 Trestného poriadku bude **zadržaná** a po vykonaní procesných úkonov ako je napr. aj výsluchu svedka poškodeného jej **bude vznesené obvinenie** a bude vypočutá v procesnom postavení obvineného.

Obvinený môže byť aj vzatý do väzby. Ak sú splnené zákonné podmienky na vzatie do väzby, **policajt** po vykonaní všetkých procesných úkonov **spracuje podnet na podanie návrhu na vzatie obvineného do väzby**, ktorý spoločne so spisovým materiálom predkladá službukonajúcemu prokurátorovi Okresnej prokuratúry. **O väzbe koná a rozhoduje súd** a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie, ktorý nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný.

Útvar Policajného zboru preveruje dodržiavanie vykávania zo spoločného obydlia a za týmto účelom vykonáva najmä:

- a) osobné previerky v priestore, na ktorý sa vykávanie zo spoločného obydlia vzťahuje,
- b) telefonické previerky na telefónnom čísle ohrozenej osoby, ak tá policajtovi poskytne telefónne číslo

V prípade, že **vykázaná osoba poruší zákaz vstupu do spoločného obydlia počas 48 hodín** od vykávania, dopúšťa sa (v závislosti od závažnosti konania páchatel'a) priestupku proti verejnému poriadku podľa § 47 ods. 1 písm. a) Zákona o priestupkoch č. 372/1990 Zb. Túto skutočnosť **ohrozená osoba telefonicky oznámi** na linku 158 alebo na telefónne číslo priamo na útvar PZ, ktorý vykávanie vykonal.

Policajt je povinný poučiť ohrozenú osobu o možnosti podať návrh na vydanie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov, ktorým **môže súd uložiť** účastníkovi konania (vykáwanej osobe), **aby** „nevstupoval dočasne do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba blízka alebo osoba, ktorá je v jeho starostlivosti alebo vo výchove, vo vzťahu ktorej je dôvodne podozrivý z násillia“.

V prípade, že sa ohrozená osoba rozhodne podať na príslušnom súde vyššie uvedený **návrh na vydanie predbežného opatrenia**, oznámi túto skutočnosť na útvar Policajného zboru, ktorý rozhodol o vykávaní osoby zo spoločného obydlia, a tento poskytne ohrozenej osobe súčinnosť pri doručovaní návrhu predbežného opatrenia. V takomto prípade útvar Policajného zboru zabezpečí neodkladné doručenie písomného upovedomenia vykáwanej osobe o tom, že tento návrh bol podaný na súd, a to na adresu, ktorú vykázaná osoba uviedla v potvrdení o vykávaní zo spoločného obydlia.

Potvrdenie o vykázaní zo spoločného obydlija policajť neodkladne doručí na príslušný súd, ktorý v prípade vydania predbežného opatrenia túto skutočnosť oznámi príslušnému útvaru Policajného zboru tak, aby policajť mohol vykonávať kontrolu dodržiavania uvedeného predbežného opatrenia.

Vykázanie zo spoločného obydlija končí uplynutím 48 hodín. **Doručením návrhu na vydanie predbežného opatrenia** na súd počas vykázania zo spoločného obydlija **sa trvanie vykázania zo spoločného obydlija predlžuje až do nadobudnutia vykonateľnosti rozhodnutia súdu**. Vykázaná osoba sa o tejto veci upovedomí (§ 27a ods. 8 Zákona o Policajnom zbore).

2.1.3. Podanie oznámenia na polícii

Ako podať oznámenie

- telefonicky na linku 158 alebo na telefónne číslo priamo na útvar PZ
- osobne na ktoromkoľvek základnom útware PZ, spravidla ide o obvodné oddelenie Policajného zboru v mieste bydliska poškodenej
- písomne na Obvodné oddelenie Policajného zboru, alebo na prokuratúru - písomné oznámenie by malo obsahovať meno, priezvisko poškodenej osoby, bydlisko a telefonický kontakt, vec, čoho sa oznámenie týka a podľa možností čo najviac informácií o samotnom skutku, ktorého sa násilný muž dopustil. Ak bol už v minulosti prejednávaný v priestupkovom, alebo v trestnom konaní, prílohou oznámenia by mohlo byť aj rozhodnutie Obvodného úradu, alebo súdu.

Trestné oznámenie, resp. trestné stížanie pre trestný čin úmyselného ublíženia na zdraví podľa § 155 a 156 Trestného zákona, týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona a nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona **nie je možno vziať späť**.

Čo sa bude diať ak žena podá oznámenie na polícii - po vyhodnotení získaných informácií policajť rozhodne:

- či sa jedná o priestupok, ktorého objasňovanie bude na základe vecnej a miestnej príslušnosti vykonávať policajť obvodného oddelenia PZ,
- či sa jedná o trestný čin, ktorého objasňovanie bude na základe vecnej a miestnej príslušnosti vykonávať poverený policajť obvodného oddelenia PZ,
- či sa jedná o trestný čin, ktorého objasňovanie bude na základe vecnej a miestnej príslušnosti vykonávať vyšetrovateľ.

Ak je dôvod na začatie trestného stížania, policajť, v zmysle § 199 ods. 1 Trestného poriadku, začne trestné stížanie bez meškania, najneskôr do 30 dní od prijatia trestného oznámenia, ak ho treba doplniť. Trestné stížanie sa začne vydaním uznesenia.

Ak nie je dôvod na začatie trestného stížania policajť odovzdá oznámenie príslušnému orgánu na prejednanie priestupku alebo iného správneho deliktu, odovzdá inému orgánu na disciplinárne konanie; **odloží**, ak je trestné stížanie neprípustné (napr.

premlčanie trestného stíhania, prípadne iné) alebo ak zanikla trestnosť činu; **odmietne** oznámenie – ak po preverení oznámenia nevyplývajú skutočnosti majúce znaky trestného činu.

2.1.4. Aké má žena práva (Oprávnenia poškodenej osoby § 46 Trestného poriadku č. 301/2005 Z.z. a Práva svedka (poškodenej) odoprieť vypovedať § 130 Trestného poriadku)

Poškodená - svedkyňa má právo:

- vyjadriť sa, či súhlasí s trestným stíhaním;
- uplatniť si nárok na náhradu škody;
- robiť návrhy na vykonanie dôkazov alebo na ich doplnenie;
- predkladať dôkazy, nazerať do spisov a preštudovať ich;
- právo uplatňovať konkrétne návrhy na účely uzatvorenia zmluvy alebo dohody s páchateľom;
- odoprieť vypovedať ako svedok má príbuzný obvineného v priamom rade, jeho súrodenec, osvojiteľ, osvojenec, manžel a druh;
- zúčastniť sa na hlavnom pojednávaní a na verejnom zasadnutí konanom o odvolaní alebo o dohode o priznaní viny a prijatí trestu;
- vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, má právo záverečnej reči a právo podávať opravné prostriedky v rozsahu vymedzenom zákonom.

Poškodená sa v trestnom konaní môže dať zastupovať splnomocnencom/kyňou. Môže to byť aj poverený zástupca alebo zástupkyňa organizácie na pomoc poškodeným.

Ak orgán činný v trestnom konaní (OČTK) alebo súd zistí, že **poškodenej osobe hrozí nebezpečenstvo v súvislosti s pobytom obvineného alebo odsúdeného na slobode**, poskytne mu informáciu o tom, že:

- c) obvinený bol prepustený z väzby alebo z nej ušiel;
- d) odsúdený bol prepustený z výkonu trestu odňatia slobody alebo z neho ušiel.

Poškodená osoba už v prípravnom konaní môže požiadať prokurátora a v konaní pred súdom súd, aby bola informovaná o týchto skutočnostiach.

Ak je dôvodná obava, že svedkyňa (poškodená) alebo jej blízka osoba sú pre uvedenie bydliska svedka ohrození, môže sa svedkyňa povoliť, aby namiesto bydliska uviedla pracovisko alebo inú adresu, na ktorú sa mu môže doručiť predvolanie. Ak je dôvodná obava, že oznámením totožnosti, bydliska, prípadne miesta pobytu svedkyne je ohrozený jej život, zdravie, telesná integrita alebo ak také nebezpečenstvo hrozí jej blízkej osobe, môže sa svedkyňa povoliť, aby neuvádzala údaje o svojej osobe.

2.1.5. Aké má žena povinnosti (Povinnosť svedčiť § 127 Trestného poriadku)

- je povinná dostaviť sa na predvolanie OČTK a súdu a vypovedať ako svedkyňa (poškodená) o tom, čo jej je známe o trestnom čine (s výnimkou § 130 Trestného poriadku – právo odoprieť vypovedať);
- je povinná vypovedať pravdu, nič nezamlčať, a musí byť poučená o následkoch krivej výpovede (krivá výpoveď je trestná);
- je povinná najneskoršie na začiatku prvého výsluchu uviesť adresu, na ktorú sa jej majú písomnosti doručovať vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručenia s tým, že ak túto adresu alebo spôsob doručenia zmení, musí takú skutočnosť bez meškania oznámiť príslušnému orgánu.

2.1.6. Aké povinnosti má polícia

- každý policajt je povinný prijať trestné oznámenie;
- ak policajt zistí, že je potrebné ho doplniť, doplnenie vykoná výsluchom oznamovateľa alebo vyžiadaním písomných podkladov od oznamovateľa alebo od inej osoby alebo orgánu tak, aby mohol rozhodnúť do 30 dní od prijatia trestného oznámenia;
- policajt vo vyšetrovaní a v skrátenom vyšetrovaní je povinný všetky úkony vykonať v súlade so zákonom a zodpovedá za ich včasné vykonanie;
- pri prvom kontakte s poškodenou osobou je povinný poskytnúť jej v písomnej forme informácie o jej právach v trestnom konaní a o organizáciách na pomoc poškodeným vrátane služieb nimi poskytovaných;
- je povinný upovedomiť poškodenú osobu o vydaní rozhodnutia vo veci;
- pri plnení svojich povinností musí policajt dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť každého človeka.

Oznamovateľka, alebo poškodená má v zmysle § 198 ods. 2 Trestného poriadku **právo požiadať prokurátora**, aby preskúmal postup povereného policajta PZ, alebo vyšetrovateľa najneskôr do 30 dní, a výsledok preskúmania im oznámi bez meškania. **Oznamovateľka, alebo poškodená sa môže na postup policajta sťažovať u jeho priameho nadriadeného.**

2.1.7 Prípravné konanie (vyšetrovanie)

Začatie trestného stíhania

Pri vyšetrovaní trestných činov postupuje polícia podľa Trestného poriadku (č.301/2005 Z.z.). Vyšetrovanie vedú orgány činné v trestnom konaní (vyšetrovateľ/ka, poverený policajt/ka). Na základe podaného oznámenia a predbežného vyšetrovania, polícia rozhodne či začne trestné stíhanie. **O začatí trestného stíhania bude žena upovedomená písomne, formou uznesenia.** Polícia vznesie obvinenie voči konkrétnej osobe, pokiaľ výsledky vyšetrovania vedú k podozreniu, že sa dopustila trestného činu. Potom začne polícia podnikáť kroky, ktoré súvisia s vyšetrovaním trestného činu.

Výsluch

Po začatí trestného stíhania, má **žena**, ktorá zažíva násilie väčšinou **postavenie svedkyne - poškodenej**, od čoho sa odvíjajú aj jej práva v trestnom konaní. **Ak voči deťom smerovalo priamo násilie**, môžu byť tiež **svedkovia - poškodení**. Ak sa voči nim manžel alebo partner nesprával násilne, ale **deti videli a/alebo počuli** jeho násilné správanie voči žene, môžu mať postavenie **svedkov**. Aj v jednom aj v druhom prípade môžu byť deti predvolané na výsluch na políciu. **Pri vypočúvaní dieťaťa mladšieho ako 15 rokov**, má byť prítomná osoba s pedagogickým vzdelaním, alebo niekto so skúsenosťou v oblasti výchovy mládeže, prípadne znalec/znalkyňa často z odboru psychológia.

Znalecké dokazovanie

V rámci vyšetrovania môže byť nariadené znalecké dokazovanie z odboru psychológie, psychiatrie, alebo z iného lekárskeho odboru. **Úlohou znalca alebo znalkyne je** posúdiť viacero otázok z oblasti duševného stavu obvineného, poškodenej a svedkov, alebo posúdiť zranenia v dôsledku fyzických útokov. Znalecké vyšetrenie môžu absolvovať aj deti. O nariadení znaleckého dokazovania, je žena v postavení svedkyne – poškodenej, informovaná uznesením. **Námietky voči osobe znalca alebo znalkyne** je možné podať do 3 dní od doručenia uznesenia. Žena má právo vyjadriť sa k obsahu znaleckého posudku, prípadne žiadať o vyhotovenie kontrolného znaleckého posudku, ak nebude so závermi znaleckého posudku súhlasiť. Polícia rozhodne, či návrhu vyhovie.

Konfrontácia (§125 Trestného poriadku č. 301/2005 Z.z.)

Môže sa stať, že ženu polícia pozve na konfrontáciu. Znamená to, že na výsluchu na polícii bude, okrem vyšetrovateľa/ky, prítomná žena a jej právnik alebo právnička, manžel alebo partner, ktorý je obvinený a jeho obhajca/kyňa. **Cieľom konfrontácie je odstrániť rozpory vo výpovediach**. Ak s konfrontáciou **žena** nesúhlasí, resp. má obavy stretnúť sa na polícii s manželom, bývalým manželom, či partnerom, **môže vykonanie konfrontácie namietat' alebo požiadať prokuratúru, aby tento postup polície preskúmala**.

2.2. PRIESTUPKY³

2.2.1. Čo je to priestupok proti občianskemu spolunažívaniu?

Priestupkami sa zaoberajú príslušné správne orgány podľa pôsobnosti. V prípadoch násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch sa najčastejšie jedná o **priestupky proti občianskemu spolunažívaniu** definovaných § 49 zákon SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Priestupok **objasňujú** orgány Policajného zboru, to znamená, že vykonávajú prvotné vyšetrovanie, vypočúvanie, skúmanie skutkového stavu, zisťovanie svedkov a zaobstarávanie dôkazov. **Samotné rozhodovanie o priestupku** proti občianskemu spolunažívaniu vykonávajú Obvodné úrady, resp. ich priestupkové oddelenia.

2.2.2. Ako prebieha konanie na priestupkovom oddelení

Poslaním procesno-právnych ustanovení je, aby sa účelne bez zbytočných prieťahov správne a objektívne zistilo, či došlo k spáchaniu priestupku, kto ho spáchal a za akých okolností a či vôbec a akú sankciu treba uložiť páchatelovi priestupku za jeho protiprávne konanie.

Ústne pojednávanie, rozhodnutie o priestupku a výkon rozhodnutia je dominantnou fázou konania o priestupku.

V prípade, ak je dostatočne jasný a zrejmý skutkový stav (napr. páchatel sa priznal, svedkovia ho usvedčili), správny organ môže rozhodnúť v tzv. rozkazom konaní. Toto rozkazné konanie predstavuje akúsi formu "skráteneho, urýchleneho rozhodovania".

Ak je potrebné odstrániť nejasnosti, napr. svedecké výpovede si odporujú, páchatel spáchanie skutku poprel, prípadne je potrebné zistiť ďalších svedkov, správny orgán vytýči termín ústneho pojednávania o priestupku. Na toto pojednávanie si predvolá všetky potrebné osoby.

Ak si to dotknutá žena nepraje, nie je nutné, aby bola vypočúvaná, resp. prítomná pri výsluchu páchatela. Rovnako deti zo spoločného zväzku nemusia vypovedať v prítomnosti obvineného z priestupku, ak sa ho boja, resp. si to neprajú. **Obvinený z priestupku ma však procesné právo nahliadať do spisového materiálu a teda výpovede ženy a deti sa mu dodatočne musia poskytnúť na nahliadnutie.**

Ak správny orgán rozhodne, že došlo k spáchaniu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu, obvinenému zväčša uloží finančnú sankciu.

³ Zdroj: <http://www.minv.sk/?priestupky> a Zákon SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Žena, ku ktorej sa jej manžel alebo partner správal násilne, je spravidla oznamovateľkou skutku. **Oznamovateľka nie je účastníčkou konania.** V konaní má procesné postavenie svedkyne. To znamená, že sa jej **výsledok konania neoznamuje.** Ma však **možnosť požiadať písomne správny orgán o informáciu o výsledku konania.**

Pri priestupkoch, ktoré možno prejednať len na návrh, čo znamená vrátane priestupkov proti občianskemu spolunažívaniu, **sa môže navrhovateľ/ka odvolať len** proti tej časti rozhodnutia, ktorá sa týka vyslovenia viny obvineného z priestupku alebo povinnosti navrhovateľa/ky uhradiť trovy konania; môže sa tiež odvolať proti rozhodnutiu o zastavení konania. Poškodený/á sa môže odvolať vo veci náhrady škody.

2.3. PROKURATÚRA

Prokuratúra chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu. Prokuratúra je v rozsahu svojej pôsobnosti povinná vo verejnom záujme vykonať opatrenia na predchádzanie porušeniu zákonnosti, na zistenie a odstránenie porušenia zákonnosti, na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti za ich porušenie. Pri výkone svojej pôsobnosti je prokuratúra povinná využívať všetky zákonné prostriedky tak, aby sa bez akýchkoľvek vplyvov zabezpečila dôsledná, účinná a rýchla ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu (Zákon č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre)

2.3.1. Čo robí prokuratúra?

Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch je trestný čin a činnosť prokuratúry spočíva v týchto prípadoch najmä v tom, že:

- v prípade akútneho útoku, opakovaného násillia zo strany manžela alebo partnera **môže žena oznámiť tieto skutočnosti ústne, alebo písomne aj na prokuratúre.** Prokuratúra následne jej **podnet postúpi** na vybavenie príslušnému útvaru PZ, a písomne o tom oznamovateľa/ku upovedomí.
- **v rámci trestného vyšetrovania,** ktoré sa vedie pred policajtom alebo vyšetrovateľom prokuratúra vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonnosti vedeného vyšetrovania.
- **prokurátor/ka rozhoduje o sťažnostiach** podaných proti rozhodnutiam policajta alebo vyšetrovateľa, rozhoduje o podnetoch na preskúmanie zákonnosti postupu policajta alebo vyšetrovateľa. V prípadoch ak je vedené skrátené vyšetrovanie aj prokuratúra môže rozhodnúť napr. o zastavení trestného konania a pod.
- **v rámci prípravného konania** poškodená osoba môže požiadať prokuratúru o zasielanie informácie, že obvinený bol prepustený z väzby alebo z nej ušiel, odsúdený bol prepustený z výkonu trestu odňatia slobody alebo z neho ušiel.
- **ak výsledky vyšetrovania** alebo skráteného vyšetrovania **dostatočne odôvodňujú postavenie obvineného pred súd, prokurátor podá príslušnému súdu obžalobu.** O podaní obžaloby upovedomí okrem iných aj poškodenú. (§ 234 Trestného poriadku).

- **proti rozhodnutiu prokurátora okresnej prokuratúry** je možné podať **podnet** na preskúmanie zákonnosti jeho/jej rozhodnutia **na krajskú prokuratúru** a následne na generálnu prokuratúru.
- **prokuratúra môže zrušiť** rozhodnutie policajta alebo vyšetrovateľa, pričom ten je právnym názorom prokuratúry viazaný. Vyššia prokuratúra môže zrušiť rozhodnutie nižšej prokuratúry.

2.4. SÚDY

2.4.1. Kedy sa obrátiť na súd?

Na príslušnom súde podľa miesta bydliska je možné podať návrhy vo veciach rozvodu, zverenia detí, výživného na deti, vysporiadania majetku, predbežného opatrenia, ktorým súd dočasne zakáže násilnej osobe vstup do bytu, vylúčenia z užívania bytu a iné.

2.4.2. Predbežné opatrenie: kedy ho podať? Čo je k nemu treba?

Predbežné opatrenie (§ 74 O.s.p.)

Pred začatím samotného konania môže súd nariadiť predbežné opatrenie, ak je potrebné, aby boli dočasne upravené pomery účastníkov. **Predbežné opatrenie je platné**, kým súd rozhodne v riadnom konaní. Spravidla do 30-tich dní od jeho podania je **potrebné podať na súd riadny návrh** na začatie konania. **Je dôležité pozorne si prečítať rozhodnutie súdu** pretože ak riadny návrh nie je podaný v danej lehote, **predbežné opatrenie prestane platiť**. Predbežné opatrenie inak spravidla trvá kým súd právoplatne nerozhodne o riadnom návrhu.

Zákaz vstupu do bytu (§ 76 ods.1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku, ďalej len O.s.p).

Ak súd nariadi manželovi alebo partnerovi, ktorý sa k svojej partnerke a voči deťom správal násilne, **dočasný zákaz vstupu do bytu alebo domu**, môže to prispieť k zvýšeniu ochrany a bezpečia ženy a detí. Súdu je **potrebné preukázať**, že je žena a/alebo deti ohrozená násilím (prostredníctvom rôznych dôkazov, napr. lekárskeho správ, psychologických správ, uznesenia z polície, potvrdením o podaní trestného oznámenia z polície a pod.). Uznesenie súdu o vydaní predbežného opatrenia je vykonateľné dňom jeho nariadenia, t.j. zákaz vstupu platí hneď po doručení rozhodnutia súdu účastníkom, bez ohľadu na prípadné odvolanie. **Ak** zo strany manžela alebo partnera, ktorý sa správal násilne **dôjde k porušeniu rozhodnutia súdu** a vstúpi do bytu, žena má právo **zavolať políciu**. Porušenie povinnosti danej rozhodnutím súdu je trestný čin.

Výživné a zverenie detí (§ 76 ods. 1 O.s.p.)

Návrh na predbežné opatrenie na zverenie maloletých detí a určenie nevyhnutného výživného je možné podať na súd spravidla po odchode zo spoločnej domácnosti. **Ak sa otec dieťaťa finančne nepodieľa na starostlivosti o dieťa**, súd ho môže predbežným

opatrením zaviazat' k plateniu výživného v nevyhnutnej miere. Spravidla môže nariadiť povinnosť platiť minimálne výživné vo výške cca 25 EUR mesačne na jedno maloleté dieťa.

Predbežným opatrením môže súd nariadiť **aj odovzdanie dieťaťa do starostlivosti rodiča a môže upraviť aj stretnutia maloletého dieťaťa s druhým rodičom**. Súd o návrhu na predbežné opatrenie, ktorým môže nariadiť účastníkovi, aby odovzdal dieťa do starostlivosti druhého z rodičov alebo do starostlivosti toho, koho označí súd (podľa § 76 ods. 1 b) OSP) rozhodne najneskôr do 7 dní od doručenia návrhu (§ 75 ods. 5 OSP).

O ostatných návrhoch na nariadenie predbežného opatrenia napr. úprava styku, zverenie do osobnej starostlivosti rozhoduje súd bezodkladne **najneskôr do 30 dní** po doručení návrhu.

2.4.3. Občiansko-právne súdne konania

V rámci občiansko-právnych súdnych konaní je možné riešiť otázky týkajúce sa rodinných vzťahov (rozvod, zverenie detí do osobnej starostlivosti , výživné, úprava styku a pod.) a občianskoprávnych vzťahov (napríklad vysporiadanie majetku nadobudnutého počas manželstva, vylúčenie z užívania bytu, žaloba o vrátenie dlhu a pod.). **Postup súdu a účastníkov alebo účastníčok konania** upravuje Občiansky súdny poriadok, zákon č.99/1963 Zb. (ďalej len O.s.p), v ktorom je možné dozvedieť sa viac o predbežnom opatrení, priebehu konania na súde, náležitostiach návrhu, o možnostiach odvolania a iných dôležitých informáciách.

Začatie konania (§ 79 O.s.p.)

Podaním návrhu na súd sa začne konanie súdu. **Návrh má obsahovať** všeobecné informácie o tom akému súdu je určený, kto ho podáva, ktorej veci sa týka a čoho sa v konaní domáha. Návrh musí mať podpis a dátum. Má byť podaný v potrebnom počte rovnopisov aj s prílohami. Príslušnosť súdov sa dá zistiť na <http://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/SudPrislusnost.aspx>.

Po podaní návrhu **súd** začne konanie, v rámci ktorého súd účastníkov konania spravidla **predvolá na pojednávanie**. Súd účastníkov môže tiež vyzvať k tomu, aby sa vyjadrili, či súhlasia s tým, aby súd rozhodol bez pojednávania. V rámci konania obvykle prebieha niekoľko pojednávaní. Súd má povinnosť postupovať bez prietahov. **Keď súd dospeje k rozhodnutiu**, verejne ho vyhlási na pojednávaní a potom ho aj písomne odošle (na jeho vyhotovenie má súd 30-dňovú lehotu) účastníkom konania. Ak niektorá zo strán nesúhlasí s rozhodnutím súdu, môže sa voči nemu **odvolať**, a to v lehote do 15-tich dní od prevzatia rozhodnutia. O odvolaní bude rozhodovať nadriadený súd, spravidla sa bude jednať o krajský súd.

Niektoré návrhy na začatie súdneho konania **sú spoplatnené súdnym poplatkom**. Súdny poplatok sa zvyčajne platí **vo forme kolkov** nalepených na rovnopis návrhu, môžete ho zaplatiť aj na výzvu súdu a to aj bankovým prevodom. **Ak žena nemá dostatok finančných prostriedkov na zaplatenie súdneho poplatku**, môže súd požiadať o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov formou žiadosti o oslobodenie od

súdnych poplatkov. Informácie o výške súdnych poplatkov sa nachádzajú na <http://znalectvo.eu/poplatky.htm> alebo na www.justice.gov.sk.

2.4.4. Trestno-právne súdne konania

Násilie páchané na ženách a deťoch v intímnych vzťahoch je trestný čin. Na to, aby bola osoba, ktorá sa tohto násilia dopúšťa potrestaná, musí prebehnúť riadne vyšetrovanie, v priebehu ktorého **polícia** vznesie voči násilnej osobe obvinenie. Potom **prokuratúra** podá na súd obžalobu. Po podaní obžaloby sa vec spravidla presunie na súd. **Súd** obžalobu podanú na súde preskúma alebo predbežne prejedná a následne nariadi vo veci hlavné pojednávanie, počas ktorého vykonáva dokazovanie. Na záver súd obžalovaného buď odsúdi a uloží mu trest, alebo ho oslobodí spod obžaloby, t.j. zbaví ho viny. Celé **trestné konanie** od podania trestného oznámenia až po odsúdenie alebo oslobodenie **môže trvať** aj niekoľko rokov.

Konanie pred súdom (Tretia časť Trestného poriadku č. 301/2005 Z.z.)

Ak súd má za to, že sú splnené zákonné podmienky nariadi vo veci hlavné pojednávanie. Na hlavné pojednávanie súd predvoláva resp. o jeho termíne upovedomuje aj poškodenú resp. jej splnomocnenca /kyňu.

Počas hlavného pojednávania sú prítomní sudca/ sudkyňa, prípadne iní členovia alebo členky senátu, prokurátor alebo prokurátorka a niekedy aj zapisovateľ/ka. Hlavného pojednávania sa zúčastňuje aj obžalovaný a jeho obhajca alebo obhajkyňa. Ak ženu v konaní zastupuje právnik/právnička, má právo zúčastniť sa pojednávania. Na hlavnom pojednávaní prokurátor/ka prednesie obžalobu a následne prebieha dokazovanie spravidla formou vylisťovania obžalovaného a svedkov a poškodenej/poškodených.

Na pojednávaní na súde môžete byť žena prítomná aj vtedy, ak už bola pred súdom vypočutá. Môže navrhnúť, aby súd vykonal dôkazy a k vykonaným dôkazom má právo sa vyjadriť. Má právo pýtať sa otázky svedkov, ktorí sú vypočúvaní.

Po vynesení rozsudku sa môže žena, ako svedkyňa poškodená, odvolať len proti výroku súdu, ktorý sa týka náhrady škody (ak si ju počas vyšetrovania uplatnila). Náhradu škody je potrebné spravidla riešiť samostatným návrhom v občiansko-právnom konaní.

Iba prokurátor/prokurátorka a obžalovaný majú právo podať odvolanie voči výroku súdu o vine a treste. Ak podá niekto z nich odvolanie, vec sa presunie na krajský súd, ktorý nie vždy nariadi vo veci hlavné pojednávanie. To znamená, že môže o podanom odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

2.4.5. Bezplatná právna pomoc

Bezplatnú právnu pomoc v občiansko-právnych konaniach môže poskytnúť **Centrum právnej pomoci**. Centrum právnej pomoci je štátna rozpočtová organizácia, ktorej cieľom je **zlepšovanie prístupu k spravodlivosti pre ľudí v materiálnej núdzi**, t.j. pre tých ľudí, ktorí pre nedostatok prostriedkov nemôžu využívať existujúce právne služby.

Keď žiadateľ/žiadateľka **spĺňa podmienky nároku na právnu pomoc**, centrum následne poskytne komplexnú právnu pomoc, ktorá môže mať formu **od právneho poradenstva až po zastupovanie pred súdom** právnikom centra alebo advokátom.

V prípade záujmu o služby centra je možné obrátiť sa osobne, písomne, telefonicky alebo emailom na pracovníkov a pracovníčky kancelárií centra.

Bezplatnú právnu pomoc a poradenstvo ženám zažívajúcim násilie zväčša poskytujú aj **špecializované poradenské centrá**. Môže to však závisieť od ich kapacít na poskytovanie takejto pomoci a tiež od výšky finančných zdrojov, ktoré na tento typ pomoci majú k dispozícii. Najlepšie je do poradenského centra zavolať a overiť si dostupnosť tejto pomoci.

V prípade, že **žena** nemá dostatok financií na zaplatenie právneho zástupcu alebo zástupkyne, **môže požiadať súd o pridelenie zástupcu z radov advokátov**. Súd o tejto možnosti ženu poučí (§30 Občianskeho súdneho poriadku). Spravidla sa táto možnosť dá uplatniť v občiansko-právnych súdnych konaniach. Na pridelenie zástupcu z radov advokátov je potrebné, aby žena podala na súd príslušnú žiadosť a doložila potvrdenie o príjme a o svojich osobných a majetkových pomeroch.

3. ÚRAD PRÁCE SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len úrad) bol zriadený zákonom č. 453/2003/Z.z. z 30. októbra 2003 o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov dňom 1.1.2004, ktorý upravuje zriadenie a postavenie orgánov štátnej správy v oblasti:

- a) sociálnych vecí a rodiny a
- b) služieb zamestnanosti.

3.1. Čo robí ÚPSVaR

Úrad je rozpočtová organizácia štátu, ktorá **vykonáva štátnu správu**:

- a) v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti a plní úlohy podľa osobitných predpisov na úsekoch: štátnych sociálnych dávok, sociálnej pomoci, evidencie nezamestnaných občanov hľadajúcich zamestnanie a evidencie voľných pracovných miest, sprostredkovania vhodného zamestnania, vzdelávania a prípravy na trh práce, aktívnych opatrení na trhu práce, poskytovanie poradenských služieb, zvýšenej starostlivosti o pracovné uplatnenie osobitných skupín občanov, prípravy a realizácie projektov spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu;
- b) vykonáva v prvom stupni štátnu správu v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti
- c) vykonáva v druhom stupni štátnu správu vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni koná a rozhoduje obec pri prenesenom výkone štátnej správy, alebo

zariadenie sociálnych služieb, ktoré zriadil ako rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu,

d) prejednáva priestupky podľa osobitného predpisu,

3.2. Štátne sociálne dávky a dávky v hmotnej núdzi

Úrad na základe podania žiadosti a splnení podmienok určených príslušnými zákonmi poskytuje v oblasti **štátnej sociálnej podpory nasledovné dávky:**

- prídavok na dieťa;
- príplatok k prídavku na dieťa;
- rodičovský príspevok;
- príspevok pri narodení dieťaťa;
- príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa;
- príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovanne narodili dvojčatá;
- príspevok na starostlivosť o dieťa;
- príspevok na pohreb;
- jednorazový príspevok pri zverení dieťaťa do náhradnej starostlivosti;
- jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti o dieťa;
- opakovaný príspevok dieťaťu v náhradnej starostlivosti;
- opakovaný príspevok náhradnému rodičovi;
- osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi, ktorý sa stará o dieťa ŤZP.

Úrad podľa zákona č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov poskytuje po podaní žiadosti splnení zákonom daných náležitosti nasledovné **dávky v hmotnej núdzi**

- dávku v hmotnej núdzi;
- príspevok na zdravotnú starostlivosť;
- ochranný príspevok;
- príspevok na bývanie;
- aktivačný príspevok.

Bližšie informácie o poskytovaní štátnych sociálnych dávok a dávkach v hmotnej núdzi sa môžete dozvedieť priamo na jednotlivých pracoviskách úradu, prípadne na

webovej stránke úradu, alebo na webových stránkach MPSVaR a Ústredia PSVaR v Bratislave.

3.3. Sociálno – právna ochrana a sociálne kuratela

Zákonom č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov, a zákonom č. 36/2005 Z.z. o rodine **zabezpečuje úrad najmä ochranu** práv a právom chránených záujmov detí, predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine, prehlbovanie a opakovanie porúch psychického, fyzického sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osôb, poskytovanie pomoci v závislosti od závažnosti poruchy situácie v ktorej sa dieťaťa, alebo fyzická osoba nachádza.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPOD a SK) vykonáva okrem iného aj funkciu kolízneho opatrovníka dieťaťa a to v prípadoch, ak žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, najmä ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom.

Kolízneho opatrovníka ustanovuje súd a to aj v prípadoch, ak maloleté dieťa nemá zákonného zástupcu, alebo zákonný zástupca nemôže dieťa z vážnych dôvodov zastupovať. Pri výkone funkcie kolízneho opatrovníka sociálny pracovník/čka dieťaťu, jeho rodičom alebo osobe, ktorá sa osobne o dieťa stará:

- **poskytuje**, sociálne poradenstvo a pomoc na odstránenie alebo zmiernenie dôsledkov rozporu záujmov medzi rodičmi dieťaťa, alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a dieťaťom alebo medzi deťmi navzájom, najmä využitím vhodných opatrení;
- **zisťuje** rodinné, bytové a sociálne pomery dieťaťa, informácie o spôsobilosti obidvoch rodičov osobne vychovávať dieťa, názory oboch rodičov na zaistenie potrieb dieťaťa, zisťuje aj názor dieťaťa v prípadoch ak je to potrebné pre rozhodnutie vo veci;
- **podáva súdu správu** o rodinných, bytových a sociálnych pomeroch na strane maloletého dieťaťa;
- **vyjadruje sa** ku skutočnostiam, ktorému z rodičov navrhuje zveriť maloleté dieťa do osobnej starostlivosti, prípadne striedavej osobnej starostlivosti, k výške výživného ako aj k úprave styku s rodičom, ktorému dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti;
- **zúčastňuje sa** na pojednávaniach vo všetkých konaniach týkajúcich sa maloletých detí (rozvod manželstva, úprava práv a povinností rodičov k maloletým deťom, zvýšenie – zníženie výživného, úprava styku, určenie otcovstva, zapretie otcovstva.)

3.4. Referát poradensko-psychologických služieb (RPPS)

RPPS – úradu poskytuje predovšetkým psychologickú starostlivosť v zmysle zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele a to najmä:

- v oblasti psychologickej a poradenskej pomoci **dieťaťu, rodičom, manželom a iným dospelým pri riešení výchovných, manželských alebo rodinných problémov**;
- v oblasti **predrozvodového, rozvodového a porozvodového poradenstva** manželom, rodičom maloletých detí, maloletým deťom;
- v oblasti poradensko-psychologickej pomoci pri **úprave styku rodičov s dieťaťom**;
- v oblasti **problémov v správaní dieťaťa** a jeho negatívnych dôsledkov v rodinných vzťahoch, v iných sociálnych vzťahov a v škole;
- v oblasti poradensko-psychologickej pomoci **rodine s problémom násillia, rodine s problémom drogovej a inej závislosti**;
- v prípadoch **náhleho nešťastia, krízovej situácie alebo závažnej životnej zmeny** formou krízovej psychologickej intervencie a iných oblastiach.

4. SAMOSPRÁVY A ICH KOMPETENCIE

4.1. KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Zabezpečuje tvorbu a plnenie sociálneho programu rozvoja územia samosprávneho kraja. **Zakladá, zriaďuje, zrušuje a kontroluje svoje rozpočtové a príspevkové organizácie** a iné právnické osoby podľa osobitných predpisov.

Úlohou odboru sociálnych vecí Košického samosprávneho kraja je **koordinovanie, poskytovanie a financovanie sociálnych služieb** v zmysle zákona č.448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov a zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele.

K základným sociálnym službám určených pre túto cieľovú skupinu, patrí **poskytovanie sociálnych služieb v zariadení núdzového bývania a sociálne poradenstvo**.

4.1.1. Ubytovacie zariadenia

Zariadenia núdzového bývania: V zariadení núdzového bývania (ďalej iba ZNB) sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, na ktorej je páchané násillie, osamelej tehotnej žene a rodičovi, alebo rodičom s deťmi, ktoré nemajú zabezpečené ubytovanie, alebo nemôžu z vážnych dôvodov užívať bývanie. Ak je potrebné chrániť život a zdravie fyzickej osoby, na ktorej je páchané násillie a fyzickej osoby, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi, ZNB zabezpečuje v ojedinelých prípadoch utajenie miesta ubytovania a anonymitu. V zariadení sa **okrem bývania na určitý čas poskytuje aj sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri písaní a podávaní písomností na jednotlivé inštitúcie**.

Zariadenia núdzového bývania nie sú špecificky určené iba ženám zažívajúcim násilie a ich deťom, ale aj iným, vyššie popísaným cieľovým skupinám. Súčasné znenie zákona o sociálnych službách nedefinuje osobitnú cieľovú skupinu – ženy zažívajúce násilie – ale všeobecne osoby postihnuté násilím.

Služby poskytované zariadeniami núdzového bývania **nie sú bezplatné. Výška mesačnej úhrady** za poskytovanie sociálnych služieb v zariadení je individuálne upravená vnútornými predpismi každého zariadenia a v priemere predstavuje čiastku **od 35,- do 80,-€ /osobu.**

Pri všeobecnom nedostatku podporných služieb pre ženy zažívajúce násilie na Slovensku, či už ubytovacích alebo ambulantných sa môže stať, že zariadenia núdzového bývania nebudú mať pre ženy okamžite k dispozícii voľné miesto. V mnohých zariadeniach núdzového bývania v Košiciach a Košickom kraji sa tvoria poradovníky.

Pred nástupom do zariadenia je potrebné:

- telefonicky sa **informovať** v ZNB o **voľnom mieste** na ubytovanie.

Pri nástupe do zariadenia je žiadateľ/ka povinný/á:

- oznámiť budúcemu poskytovateľovi výšku svojich príjmov, čestným prehlásením preukázať výšku úspor a hodnotu majetku, ktoré sú rozhodujúce na určenie výšky úhrady za sociálnu službu;
- vyplniť písomne žiadosť o prijatie do zariadenia, potvrdenie o zdravotnom stave, vyhlásenie o poskytnutí svojich osobných údajov do centrálnej evidencie.

Po dôkladnom posúdení závažnosti je možné v ojedinelých prípadoch ubytovať sa aj v ubytovacom zariadení v inom kraji. Košický samosprávny kraj poskytuje finančný príspevok pre 9 zariadení núdzového bývania s celkovou kapacitou 275 miest.

Zoznam zariadení núdzového bývania v Košiciach a košickom kraji s uvedením telefonického kontaktu je uvedený v **Prílohe 1.**

4.1.2. Poradenstvo a poradenské centrá

Poradenské centrá poskytujú špecializované poradenstvo okrem mesta Košice aj v mestách Rožňava, Michalovce, Sečovce a Spišská Nová Ves. **Ženy zažívajúce násilie v intímnych vzťahoch a ich deti** nie sú špecifickou cieľovou skupinou pre všetky poradenské centrá v Košiciach a Košickom kraji, ktoré poskytujú špecializované poradenstvo.

V Košickom kraji sú v súčasnosti ženám zažívajúcim násilie **k dispozícii dve poradenské centrá, ktoré sa špecializujú** na poskytovanie ochrany, pomoci a podpory práve ženám zažívajúcim násilie v intímnych vzťahoch a majú **personál špecificky zaškolený** k tejto problematike. Jedným z nich je **Fenestra** v Košiciach a druhým **OZ Pomoc rodine** v Michalovciach. **Kapacity** týchto dvoch špecializovaných poradenských

centier pre ženy zažívajúce násilie nestačia pokryť potreby žien v celom kraji a rozsah poskytovaných služieb (napr. poskytovanie bezplatnej právnej pomoci a právneho zastupovania) nezriedka závisí od finančných zdrojov, ktoré sa poradenským centrom podarí pre konkrétnu podpornú službu získať či už zo štátnych a verejných alebo zo súkromných zdrojov.

Okrem týchto špecializovaných poradenských centier pre ženy zažívajúce násilie je v Košickom kraji pre klientov a klientky v súčasnosti k dispozícii spolu 26 špecializovaných poradcov, ktorí poskytujú sociálne poradenstvo pre nevidiacich a slabozrakých, zdravotne ťažko postihnutých a sociálno-právnu ochranu. Odborní špeciálni poradcovia a poradkyne sa spoločne s klientmi/kami usilujú o posúdenie povahy ich problému, zisťujú príčiny vzniku a rozsah problému, poskytujú klientom/kam základné informácie, sprostredkovávajú im odbornú pomoc. **V prípadoch násilia páchaného na ženách vedia zabezpečiť prvý kontakt so ženami a podať im základné informácie o dostupnej špecializovanej pomoci a podpore (poradenských centrách a ubytovacích zariadeniach).**

Špecializované sociálne poradenstvo sa klientom a klientkam poskytuje **bezplatne**.

Zoznam a kontakty na špecializované poradenské centrá pre ženy zažívajúce násilie, ako aj ostatné poradenské centrá poskytujúce špecializované poradenstvo v Košiciach a košickom kraji nájdete v **Prílohe 2** tejto brožúry.

4.2. MESTO KOŠICE

Mesto Košice je podľa z. č. 401/1990 Zb. samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, združujúcim občanov, ktorí majú na území mesta trvalý pobyt. Zároveň je mesto právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s majetkom, ktorý mu bol zverený a s vlastnými a zverenými finančnými príjmami.

Mesto sa člení na 22 mestských častí, ktoré vykonávajú samosprávu v rozsahu zverenom týmto zákonom a štatútom.

Kompetencie mesta a možnosti pomoci v prípadoch násilia páchaného na ženách sú definované v z. č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách, v z. č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele, čo v praxi znamená poskytovanie poradenstva.

4.2.1. Akú pomoc môže mesto poskytnúť

Problematikou násilia páchaného na ženách sa popri inej agende zaoberá jedna pracovníčka referátu sociálnych vecí. **V prípadoch priameho kontaktu so ženami zažívajúcimi násilie** im poskytuje sociálne poradenstvo a sprostredkúva informácie a kontakty o ďalšej odbornej pomoci.

Mesto Košice má zriadené **krízové stredisko pre deti**, kde v prípade potreby môže matka dočasne umiestniť svoje deti, na ktorých je páchané násilie.

V súčasnosti **mesto nedisponuje** žiadnym **ubytovacím zariadením pre ženy, na ktorých je páchané násilie.**

V prípade nespokojnosti s postupom mesta Košice uvádzame Postup pri prijímaní a vybavovaní sťažností a petícií fyzických a právnických osôb v podmienkach samosprávy Mesta Košice v zmysle z. č. 9/2010 Z.z. o sťažnostiach a z. č.85/1990 o petičnom práve v znení neskorších noriem.

Sťažnosť je podanie fyzickej alebo právnickej osoby, ktorým

a/ sa domáha ochrany svojich práv alebo právom chránených záujmov, o ktorých sa domnieva, že boli porušené činnosťou alebo nečinnosťou orgánu verejnej správy

b/ poukazuje na konkrétne nedostatky, najmä na porušenie právnych predpisov, ktorých odstránenie je v pôsobnosti orgánu verejnej správy.

1. Sťažnosť musí obsahovať meno, priezvisko, adresu fyzickej osoby alebo názov a sídlo právnickej osoby, predmet sťažnosti a čoho sa sťažovateľ domáha, vlastnoručný podpis.
2. Sťažnosť musí byť podaná písomne – listom, elektronickou poštou, faxom, alebo ústne.
3. Sťažnosť podaná telefaxom alebo elektronickou poštou sa považuje za písomnú vtedy, ak ju sťažovateľ do piatich pracovných dní od jej podania potvrdí podpisom, inak sa sťažnosť odloží.
4. Príslušný orgán verejnej správy je povinný sťažnosť vybaviť v lehote do 60 pracovných dní – možno predĺžiť o ďalších 30 pracovných dní v prípadoch náročných na vybavenie.
5. Výsledok prešetrenia sťažnosti oznamuje sťažovateľovi písomne.

Petícia je spôsob uplatnenia práva občanov spoločne s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na orgány územnej samosprávy som žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami. Viac informácií o postupe pri podávaní petícií nájdete v Zákone o petičnom práve č. 85/1990 Zb. Agendu sťažností a petícií vybavuje Kancelária primátora mesta Košice.

4.3. MESTSKÁ ČASŤ KOŠICE - JUH

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov podľa §1 ods. 1 až 2 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. Predstaviteľom obce a najvyšším výkonným orgánom obce je starosta. MČ KE –JUH je zriadená podľa zákona č. 401/1990 Zb. o meste Košice v znení neskorších predpisov.

Pomoc a podpora, ktorú vedia ženám zažívajúcim násilie poskytnúť jednotlivé mestské časti sa môže líšiť. Preto je najlepšie obrátiť sa priamo na mestskú časť, v ktorej žena býva a požiadať o informácie o možnostiach pomoci.

Mestská časť Košice - Juh môže poskytnúť pomoc žene, ktorá zažíva násilie, týmito formami:

4.3.1. Poradenstvo

Pracovníčka oddelenia sociálnych vecí môže ženám zažívajúcim násilie, ktoré na jej úrade vyhľadajú pomoc, poskytnúť **základné poradenstvo** a sprostredkovať kontakt na miesta odbornej pomoci a podpory. Taktiež ženám poskytne informácie o možnostiach pomoci zo strany samotnej mestskej časti (č. d. 12,13,14 /, 055/720 80 212).

4.3.2. Jednorazový príspevok

Žiadosť o poskytnutie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi **musí byť** podaná písomne, riadne zdôvodnená a preukázaná mimoriadnymi nákladmi, **doložená požadovanými prílohami**: (napr. potvrdenie o návšteve školy,) predovšetkým aktuálnym rozhodnutím z ÚPSVaR Košice, že žiadateľ/ka poberá dávky v hmotnej núdzi a že spĺňa podmienky na dávky v hmotnej núdzi a príspevky. Poskytnutie jednorazového príspevku na viackrát a na rôzne účely nie je vylúčené, na jeden účel však možno poskytnúť iba raz ročne. Mestská časť Košice –Juh rozhoduje vo veciach poskytovania jednorazových príspevkov v hmotnej núdzi (č. d.12 /, 055/720 80 21).

4.3.3. Iné formy pomoci

Potravinová pomoc vo Vydajni potravinovej banky JUŽANKA / sociálna pomoc občanom v hmotnej núdzi/

- sociálna pomoc výdajne určená občanom v hmotnej núdzi:
- rodiny s troma a viac deťmi

V pondelok a vo štvrtok : od 11,00 do 14,00 h.

Podmienky využívania tejto pomoci:

- trvalý pobyt žiadateľa v mestskej časti Košice – JUH
- rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, že žiadateľ je poberateľom dávky v hmotnej núdzi
- podanie žiadosti (pretlač je na odd. soc. vecí) s potrebnými dokladmi
- zaplatenie členského poplatku v sume 1€ na jeden mesiac , klient sa dostaví na č. d. 12
- referentka vypíše interný doklad a poplatok sa zaplatí v pokladni na 2.posch. 055/720 80 21.

Možnosť poskytnutia šatstva a obuvi pre deti a dospelých, č. d. 12, 055/720 80 21

Šatstvo poskytujeme každému občanovi, ktorý si o to požiada, každý deň v stránkových hodinách

Mestská časť – Juh poskytuje možnosti voľno – časových aktivít pre deti a dospelých

Spoločensko-relaxačné centrum / Milosrdenstva 4, 040 79 Košice , 055/625 15 01, mobil 0905 670 714

Športovo – zábavný areál / Alejová 2 Košice, 055/642 07 45, mobil 0918 340 128

5. FENESTRA

5.1. Čo robí Fenestra

Fenestra je ženská mimovládna organizácia, ktorá od r. 1999 pôsobí v oblasti ochrany a podpory ľudských práv žien zažívajúcich násilie v intímnych vzťahoch a ich detí.

Fenestra prevádzkuje **Poradenské centrum**, ktoré poskytuje špecializované podporné služby pre ženy zažívajúce násilie v intímnych vzťahoch a ich deti.

Vo svojej práci vychádza zo skutočnosti, že **násilie páchané na ženách je vážnym porušovaním ľudských práv žien a ich detí, preto majú všetky ženy (a deti) majú neodcudziteľné právo na dôstojný život bez násilia**. Ochranu žien a detí má garantovať štát a jeho relevantné orgány.

Okrem priamej pomoci ženám a ich deťom, sa Fenestra zasadzuje za dodržiavanie ľudských práv žien zažívajúcich násilie prostredníctvom **budovania spolupráce medzi inštitúciami** pri prevencii a eliminácii násilia páchaného na ženách, aktivitami namierenými na **zvyšovanie povedomia odbornej verejnosti** (tréningy, semináre, workshopy, konferencie), ale aj **širokej verejnosti** (regionálne a národné kampane) o problematike násilia páchaného na ženách. Taktiež sa zasadzuje za **pozitívne systémové zmeny na národnej úrovni** svojim členstvom v poradných orgánoch a **prináša na Slovensko dobrú prax zo zahraničia** prostredníctvom členstva v medzinárodnej sieti ženských mimovládnych organizácií Women Against Violence Europe (WAVE).

5.2. Ako kontaktovať Fenestru

Poradenské centrum Fenestra **sídlí na utajenej adrese z dôvodu ochrany bezpečia** žien zažívajúcich násilie a ich detí.

Poradenské centrum je možné kontaktovať telefonicky počas pracovných dní na telefónnych číslach a kontaktoch uvedených v **Prílohe 2**.

Poradenské centrum môžu kontaktovať ženy samotné, ale aj zamestnanci a zamestnankyne rôznych inštitúcií, ktoré prichádzajú do kontaktu so ženami zažívajúcimi násilie a majú potrebu konzultácie v konkrétnych prípadoch, ako aj príbuzní a známi žien zažívajúcich násilie, ktorí sa potrebujú poradiť.

5.3. Pomoc pre ženy

Poradenské centrum Fenestra môže ženám, ktoré zažívajú násilie poskytnúť krízovú intervenciu a špecializované poradenstvo v situácii násilia, ako aj psychologickú pomoc a poradenstvo. Fenestra **neprevádzkuje ubytovacie zariadenie**.

Pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie poskytuje Poradenské centrum Fenestra bezplatne.

Právnu pomoc a právne zastupovanie prostredníctvom advokátky hradí poradenské centrum z vlastných zdrojov, ktoré sa podarí na tento typ pomoci získať. **V závislosti od týchto finančných zdrojov** preto poradenské centrum nemá možnosť, aby bolo právne zastupovanie dostupné pre všetky ženy. V prípade záujmu o právnu pomoc, poradenské centrum poskytne informácie o dostupných možnostiach získať právne zastúpenie zo stany napr. Centra právnej pomoci, alebo štátu.

Ako sme už uviedli v časti o kompetenciách Košického samosprávneho kraja, na Slovensku je v súčasnosti akútny nedostatok poradenských centier pre ženy zažívajúce násilie v intímnych vzťahoch. **Fenestra je jediné poradenské centrum tohto druhu v Košiciach** a jeho personálne kapacity nedokážu pokryť existujúcu potrebu špecializovanej pomoci a podpory zo strany žien zažívajúcich násilie v Košiciach a v Košickom kraji. Napriek tomu je poradenské centrum vždy pripravené ženám poradiť a pomôcť formou osobných a telefonických konzultácií a krízovej intervencie, informovať o dostupných možnostiach riešenia poskytnutím kontaktov na ďalšie organizácie a inštitúcie a pod.

5.4. Pomoc pre deti

Násilie páchané na ženách je vždy aj násilím páchaným na ich deťoch a preto Poradenské centrum Fenestra poskytuje v prípade potreby špecifickú psychologickú **pomoc aj deťom** klientok. Táto **pomoc je zameraná** najmä na zmiernenie dopadov násilia na psychické zdravie detí.

Poradenské centrum tiež vyvinulo **špecifický program podpory pre mamy a deti**, ktorý je zameraný na vzťah medzi mamami a deťmi, ktorý môže byť v dôsledku prežitého násilia narušený.

6. NÁSILIE A ZDRAVIE

Násilie môže negatívne ovplyvňovať zdravie žien aj ich detí. Ak žena zažíva fyzické násilie od svojho manžela, alebo partnera a dochádza k násilným útokom, môže mať rôzne zranenia ako: modriny, rezné rany, zlomeniny, vybité zuby, vytrhnuté vlasy, rôzne problémy v čase tehotenstva a iné. **Dopad fyzického násilia** môže mať aj dlhodobé zdravotné následky a môže spôsobiť, alebo ešte zhoršiť chronické zdravotné problémy rôzneho druhu ako napr. astma, epilepsia, problémy tráviaceho traktu, migréna, hypertenzia, alebo rôzne kožné problémy.

6.1. Lekárske ošetrovanie

V dôsledku násilia môže žena a/alebo deti potrebovať rýchle zdravotné ošetrovanie ako aj dlhodobú zdravotnú starostlivosť a liečbu. Ak bola žena počas násilného útoku zranená, je dôležité, aby sa pokúsila rýchlo vyhľadať lekársku pomoc. Obrátiť sa môže na pohotovostnú lekársku službu, alebo na svoju obvodnú lekárku alebo lekára. V prípade,

že je zranená vážne, je potrebné obrátiť sa na oddelenie traumatológie a úrazovej chirurgie, alebo volať rýchlu zdravotnú pomoc na čísle **155**.

Ak žena vyhľadá lekársku pomoc je dôležité, aby lekárovi, alebo lekárke povedala ako došlo k zraneniu. Záleží to však vždy od rozhodnutia ženy a toho, či je pre ňu bezpečné o tom s lekárom/kou hovoriť alebo má obavy. Ak sa rozhodne o tom s lekárom/kou hovoriť, môže ich požiadať, aby to, ako došlo k zraneniam, uviedli do jej zdravotnej dokumentácie, alebo do správy zo zdravotného ošetrenia. **Lekársku správu** môže žena potrebovať neskôr napríklad pre súd, alebo políciu. Lekárska správa o zraneniach môže mať v súdnych konaniach veľkú váhu. Môže sa to týkať napríklad konaní ohľadom predbežného vylúčenia z užívania bytu, predbežného zverenia detí do starostlivosti, alebo v prípade týrania blízkej a zverenej osoby.

6.2. Psychologická a psychiatrická pomoc

Násilie má závažný dopad aj na psychické zdravie žien aj detí. Mnoho žien a detí, ktoré takúto skúsenosť má, môže potrebovať odbornú psychologickú alebo psychiatrickú pomoc.

Dlhodobá terapeutická a psychologická pomoc sa však neodporúča pokiaľ žena a deti ešte stále žijú vo vzťahu s násilným manželom, alebo partnerom, alebo práve z násilného vzťahu odišli. V období, keď žije s násilným partnerom, alebo po odchode z násilného vzťahu je dôležité fyzické bezpečie ženy aj detí a riešenie praktických problémov. **V prípade, že žena ešte žije s násilným partnerom** ide teda skôr o **krízové alebo podporné poradenstvo**.

Cieľom psychologického poradenstva je pomôcť žene lepšie sa zorientovať v situácii a porozumieť tomu, čo prežíva. Tiež žene môže pomôcť vybudovať si seba podporu a sebadôveru. Psychologické poradenstvo nemusí pomôcť každej žene a preto je dôležité, aby sa žena mohla rozhodnúť, či je to pre ňu dobrá forma a či je na to správny čas.

Bezplatnú psychologickú pomoc zväčša poskytujú poradenské centrá/organizácie a niekedy aj ubytovacie zariadenia, ktoré poskytujú špecializovanú pomoc ženám zažívajúcim násilie a ich deťom. O tejto možnosti je vždy potrebné sa u konkrétneho poradenského centra informovať, nakoľko môžu byť kapacity špecializovaných poradenských centier obmedzené.

Okrem špecializovaných poradenských centier pre ženy zažívajúce násilie poskytujú psychologickú pomoc aj iné organizácie a taktiež súkromné a štátne psychologické a psychoterapeutické ambulancie. Kontakty môže žene poskytnúť obvodná lekárka alebo lekár ženy a je možné vyhľadať ich aj v Zlatých stránkach alebo na internete.

Psychologickú pomoc môžu potrebovať aj **deti**, ktoré boli svedkami násilia a/alebo ho aj priamo zažili. Psychologickú pomoc môžu deťom poskytnúť špecializované poradenské centrá pre ženy, ktoré zažívajú násilie. To či konkrétne poradenské centrum takúto pomoc poskytuje je potrebné si overiť telefonicky.

Pomoc deťom poskytujú aj **Centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP)**. **Kontakty** na ne nájdete v **Prílohe 3** a žene ich môže poskytnúť aj škola, ktorú dieťa navštevuje, ale aj obvodná/dorastová lekárka dieťaťa. Taktiež je možné obrátiť sa na klinických psychológov a psychologičky pre deti, pri ktorých je však potrebné zistiť, či majú uzavreté zmluvy so zdravotnými poisťovňami, alebo prijímajú priame hotovostné platby za poskytované služby. Vyhľadať je ich možné v Zlatých stránkach, alebo cez internet.

Rovnako je takto možné vyhľadať **psychiatrické ambulancie**. V prípade súkromnej ambulancie **je tiež potrebné zistiť**, či má uzavreté zmluvy so zdravotnými poisťovňami alebo za poskytované služby prijíma priame hotovostné platby.

Ženy, ktoré majú diagnostikovanú nejaké psychické ochorenie a zažívajú násilie sú v obzvlášť zraniteľnej pozícii. Je pre ne ťažšie ako pre iné ženy odkryť násilie, ktoré zažívajú. Môžu pociťovať hanbu za to, že majú psychické problémy, pretože v našej spoločnosti sú ľudia s psychickými problémami ešte stále odsudzovaní. V dôsledku toho sa môžu cítiť viac bezmocne. Je však dôležité pamätať na to, že majú právo na rovnakú ochranu, pomoc a podporu ako ostatné ženy.

Neobviňujte ženu z násillia, jej psychické problémy sú často dôsledkom prežitého násillia. Žena nie je zodpovedná za násilie, ktoré zažíva alebo zažila. Zodpovedný za násilie je ten, kto sa k nej správa(l) násilne.

Ak má žena pravidelné výdavky, ktoré vynakladá na liečbu a je v hmotnej núdzi, môže sa obrátiť sa na Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a informovať sa o možnosti požiadať o príspevok na zdravotnú starostlivosť.

7. PRÍLOHY

Príloha 1: Zoznam zariadení núdzového bývania v Košickom kraji:

Druh zariadenia sociálnej služby	Druh	Telefón	Kapacita
SČK ÚS , Konečná 5, 07501 Trebišov	zariadenie núdzového bývania	056/6722495,	20
Arcidiecézna charita Košice KC- Košická Nová Ves, Poľná 1	zariadenie núdzového bývania	055/6420004, 0904738552	70
Spišská katolícka charita Dom Charitas sv. Jozefa	zariadenie núdzového bývania	053/ 4428366	16
Dorka, n.o. , Hemerková 28, Košice	zariadenie núdzového bývania	0905892636, 2304390	40
Stredisko krízovej intervencie - Adlerova 4, 040 22 Košice - VP	zariadenie núdzového bývania	0905 619 740, 055/ 6710182	73
LUMEN, Jilemnického 1707/1,TV Zar. Baškovská 598 ,Sečovce - VP	zariadenie núdzového bývania	056/ 6724049	12
Dobrý pastier , Kostolná 216/3 , Pribeník ,okr. Trebišov	zariadenie núdzového bývania	056/ 6322422	15
KOTVA n.o , Trebišov	zariadenie núdzového bývania	0905613149, 056/6723114	15
Agentúra podporovaného bývania Agátová 226/2, Somotor, okr. 076 35 Trebišov	zariadenie núdzového bývania	056/6396515	14

Príloha 2: Zoznam poradenských centier v Košickom kraji

Poradenské centrá poskytujúce špecifické podporné služby pre ženy zažívajúce násilie:

Fenestra

P.O.Box F-12
042 92 Košice
☎ 055/625 62 37, 0911 440 808

OZ Pomoc rodine

Námestie Osloboditeľov 77
071 01 Michalovce
☎ 056/6884473, 0908 954 873

Ostatné poradenské centrá poskytujúce špecializované poradenstvo aj iným cieľovým skupinám:

Miesto pod slnkom, n.o.

Hlavná 68
040 00 Košice
☎ 055/62 501 51, 0903 851 823

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci

Zvonárska 12
40 00 Košice
☎ 055/6251041, 0918 618 620

Arcidiecézna charita

Bočná 2
alebo Poľná 1
040 00 Košice
☎ 055/6225317 , 0911266550

Facilitas, n.o.

Spišské námestie č.4
040 00 Košice
☎ 055 /674 1240, 0907 933 0214

OZ Pomocná ruka

Krivá ulica 23, (8 posch. č. dverí 811)
040 00 Košice
☎ 0902 501 711, 0915 423 279

Arcidiecézna charita

Námestie Baníkov 27
Rožňava
☎ 058/7326415

OZ Miesto pod Slnkom

Šafárikova 19, č.d.104 (pri VÚB banke)
Rožňava
☎ 055/6250151, 911 901,081

Arcidiecézna charita

Pri sýpkke 4
071 01 Michalovce
☎ 0911 174 04, 0911 174 107

Arcidiecézna charita

Námestie Sv. Cyrila a Metoda 142
Sečovce
☎ 0911174 107

Spišská katolícka charita

Wolkerova 41, alebo Hanulova 2
Spišská Nová Ves
☎ 0902 095817, 914 320 521

Príloha 3: Kontakty na štátne a verejné inštitúcie

POLÍCIA

www.minv.sk

☎ **158 alebo 112** – núdzové volania

Okresné riaditeľstvo PZ v Košiciach

Rampová 7, 040 81 Košice

☎ 09619 111 11

Krajské riaditeľstvo PZ v Košiciach

Kuzmányho 8, 041 02 Košice

☎ 09619 111 11

PROKURATÚRA

www.genpro.gov.sk

Okresná prokuratúra Košice I.

Mojmírova 5, 041 47 Košice 1

☎ 055/6228485

Okresná prokuratúra Košice II

Mojmírova 5, 040 46 Košice

☎ 055/6228746

Okresná prokuratúra Košice – okolie

Mojmírova 5, 041 47 Košice

☎ 055/6816374

Krajská prokuratúra v Košiciach

Mojmírova 5, 041 47 Košice

☎ 055/681 61 11

SÚDY

www.justice.gov.sk

Krajský súd v Košiciach

Štúrova 29, 041 51 Košice

☎ 055/72 69 111

Okresný súd Košice-okolie

Štúrova 29, 041 51 Košice

☎ 055/72 69 111

Okresný súd Košice I.

Štúrova 29, 041 51 Košice

☎ 055/72 69 111

Okresný súd Košice II

Štúrova 29, 041 51 Košice

☎ 055/72 69 111

OBVODNÝ ÚRAD KOŠICE

www.minv.sk

Komenského 52, 041 26 Košice

☎ 055/600 11 01

ÚRAD PRÁCE SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY

Staničné námestie č. 9, 041 70 Košice

www.upsvar-ke.sk

upsvarke.verejnaschranka@upsvar.sk

☎ 055/2440 999 - ústredňa

☎ 055/2440192 - podateľňa

☎ 055/2440 888 – kanc. 1. kontaktu

ÚPSVaR Košice I

Žižkova č. 21, Košice

ÚPSVaR Košice II

Popradská č. 74, Košice

☎ 055/2441 999 - ústredňa
☎ 055/2441 510- vedúca úseku soc. vecí

ÚPSVaR Košice III

Adlerova č. 29, Košice
☎ 055/2443 510 - vedúci úseku soc. vecí

ÚPSVaR Moldava nad Bodvou

Čsl. Armády č. 13
☎ 055/2444 513 - vedúca úseku soc. vecí

KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

www.vucke.sk

Nám. Maratónu mieru 1
042 66 Košice
☎ 055/7268281

MESTSKÁ ČASŤ KOŠICE – JUH

www.kosicejuh.sk

Smetanova 4, 040 79 Košice
☎ 055/720 80 11 – ústredňa
☎ 055/720 80 21 -24 – oddelenie soc. vecí

CENTRÁ PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE (CPPPAP)

www.cpppapke.sk
www.cpppapke-okolie.sk

Pracovisko Zuzkin park 10, 040 11 Košice

☎ 055/787 16 11, 787 16 35
☎ 0914 193 932, 0911 193 932

Alokované pracovisko Galaktická 11, 040 12 Košice

☎ 055/674 36 30
☎ 0911 193 930

Pracovisko pre Košice – okolie

Slovenskej jednoty 29, 040 01 Košice
☎ 055 / 63 21 838

☎ 055/2442 999 – ústredňa
☎ 055/2442 510 - vedúca úseku soc. vecí

ÚPSVaR Košice IV

Žižkova č. 21, Košice
☎ 055/2441 999– ústredňa
☎ 055/2441 538 – vedúca úseku soc. vecí

MESTO KOŠICE

www.kosice.sk

Tr. SNP 48/A
040 11 Košice
☎ 055/6419 197 – referát soc. vecí

